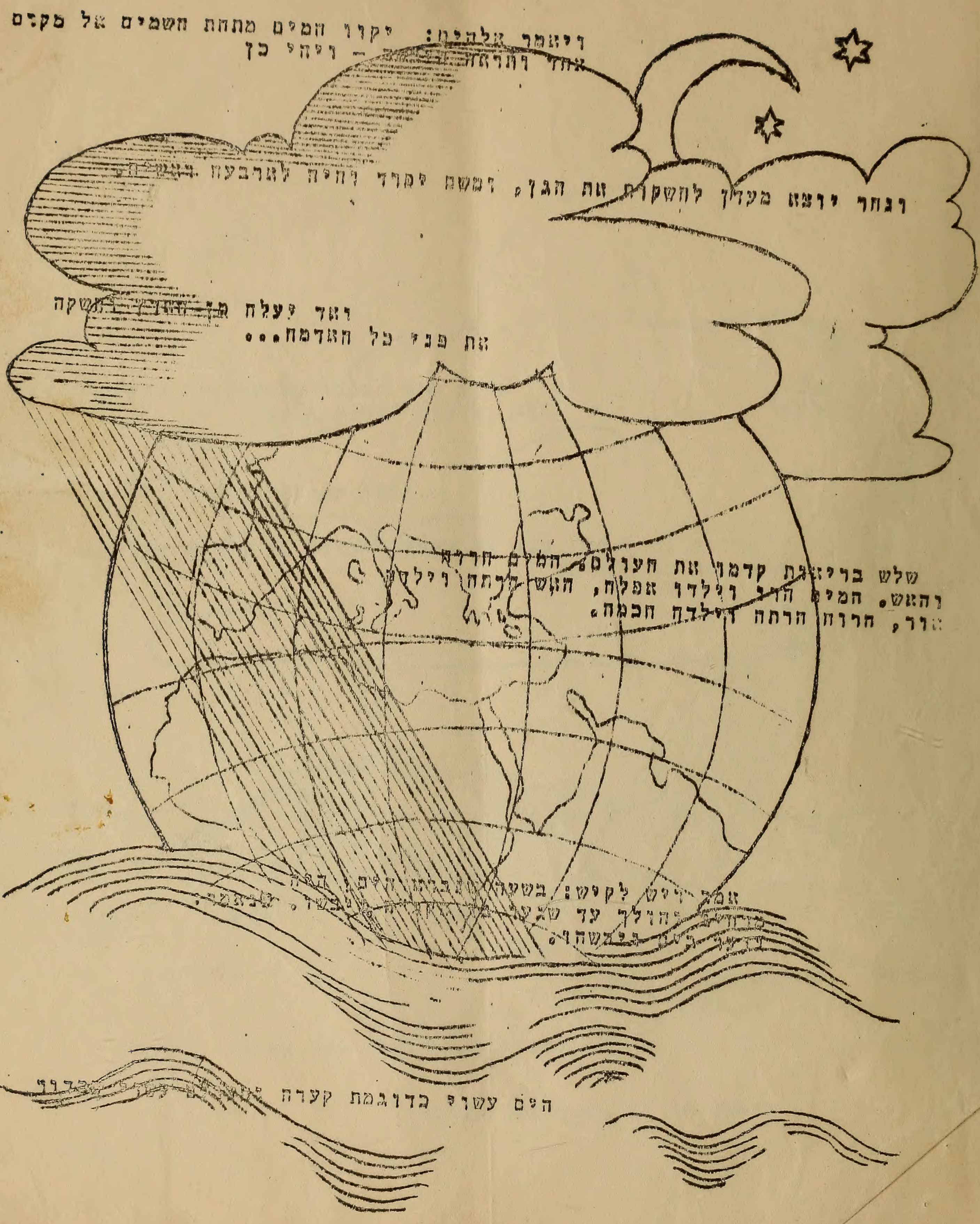
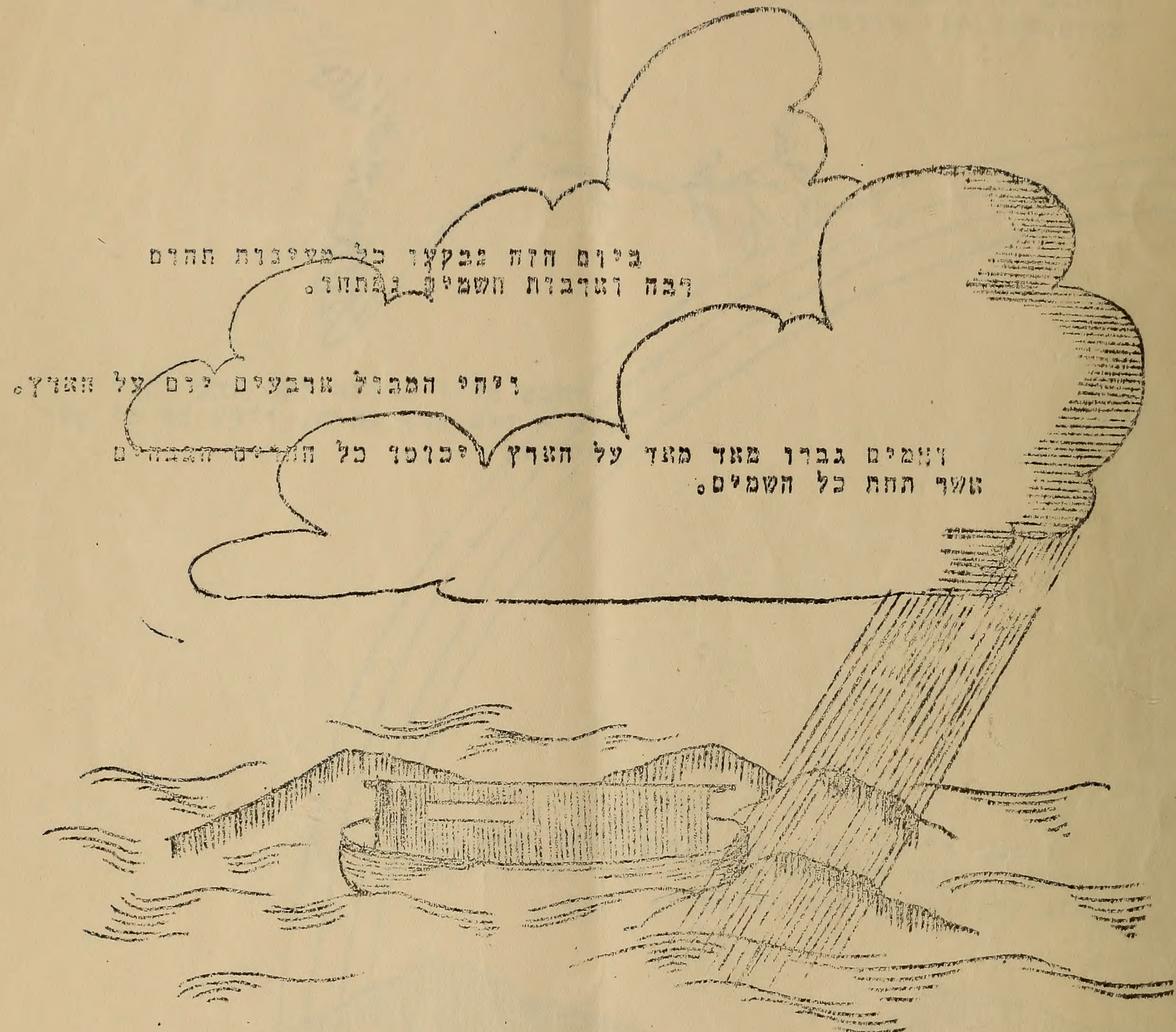

גנוסר הלא תשאלי לשלום אסיריך.
והמים להם חומה...
סדר ליל פסח תש"ג

ויאמר אלהים: יקוו המים מתחת השמים אל מקום
אחד ותראה — ויהי כן
ואחר ירצו מעדן להשקות את הגן, ומשם יפרד והיה לארבעה
ואד יעלה
את פני כל האדמה...
שלש בריאות קדמו את העולם: המים הרוח
והאש. המים הרו וילדו אפלה, האש הרתה וילדה
אור, הרוח הרתה וילדה חכמה.
אמר ריש לקיש: בשעה
הים עשוי בדוגמת קערה

וימח את כל היקום אשר על פני האדמה.

וישאר אך נח ואשר אתו בתיבה.

וישלח את היונה מאתו לראות הקלו
המים מעל פני האדמה.

ותבא אליו היונה לעת ערב והנה
עלה - זית טרף בפיה. וידע נח כי קלו
המים..

ויאמר ד' אל לבו. לא אוסיף לקלל עוד את
האדמה. - עוד כל ימי הארץ - זרע וקציר, קר
וחום, קיץ וחרף, יום ולילה לא ישבתו.

והיה בענני ענן על פני הארץ ונראתה הקשת
בענן. ולא יהיה עוד המים למבול לשחת כל בשר.

ביום ההוא כרת ד' את אברהם ברית לאמר: לזרעך [illegible]
הזאת, מנהר מצרים ועד הנהר הגדול נהר פרת.

והוכיח אברהם את אבימלך על אודות
באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך...

ויאמר: כי את שבע הכבשות תקח מידי בעבור
תהיה לי לעדה, כי חפרתי את הבאר הזאת. על
כן קרא למקום ההוא באר שבע, כי שם נשבעו
שניהם.

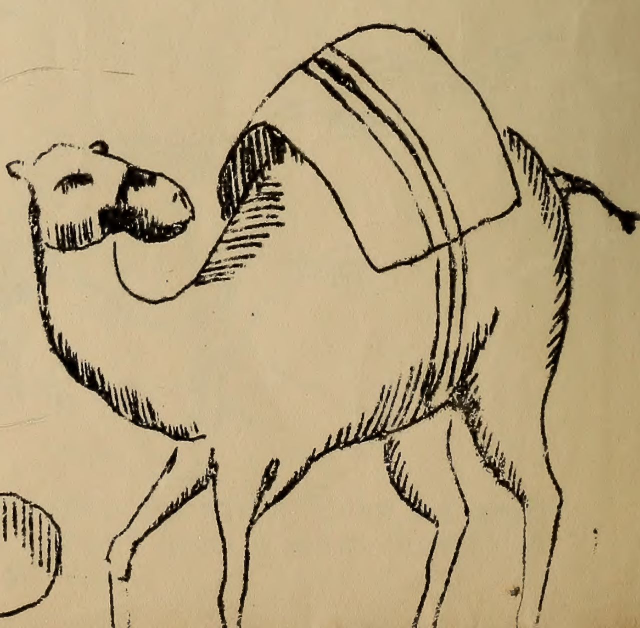
ויהי לעת ערב, לעת צאת השואבות...
והנה רבקה יוצאת וכדה על שכמה ותרד העינה
ותשאב. ויאמר אליה: השקיני נא. ותמהר ותורד
כדה מעליה ותאמר: שתה וגם גמליך אשקה.

וישב יצחק ויחפור את בארות המים אשר חפרו בימי אברהם אביו ויסתמום
פלשתים. ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים. ויריבו רועי
גרר עם רועי יצחק לאמר: לנו המים. ויקרא שם הבאר עשק, כי התעשקו
עמו. ויחפרו באר אחרת ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה.

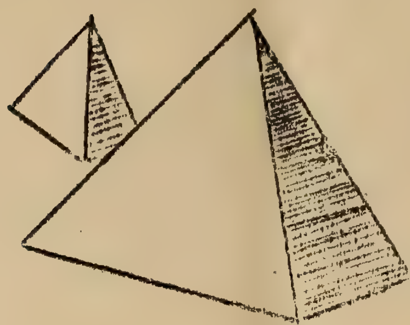
וישא יעקב את רגליו וילך ארצה
בני קדם. ... וירא והנה באר בשדה
...ונאספו שמה כל העדרים וגללו את
האבן מעל פי הבאר.

ויהי כאשר ראה יעקב את רחל
בת לבן ואת צאן לבן ויגש יעקב
ויגל את האבן מעל פי הבאר.

ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף.
ויאמר אל עמו: הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו.
הבה נתחכמה לו פן ירבה...

ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך. וימררו
את חייהם בעבודה קשה.

ויצו פרעה לכל עמו לאמר: כל הבן
הילוד היאורה תשליכוהו.

ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור ותרא את התיבה בתוך הסוף - ותפתח - והנה
נער בוכה ותחמול עליו ותאמר. מילדי העברים זה.
ותקרא שמו משה כי מן המים משיתיהו.

ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים...

ויאמר משה אל העם. זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים...

היום אתם יוצאים בחדש האביב

וישא העם את בצקו טרם יחמץ משארתם צררת בשמלתם על שכמם.
ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים, עגות מצות כי לא חמץ, כי לא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם.

בצאת ישראל ממצרים בית יעקב מעם לעז
הים ראה וינס, הירדן יסב לאחור.
מלפני אדון חולי ארץ
ההפכי הצור אגם מים חלמיש למעינו מים.

ובני ישראל יוצאים ביד רמה.

וירדפו מצרים אחריהם וישיגו אותם חונים על הים.
וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם -
וייראו מאד

ויאמר ד' אל משה. מה תצעק אלי. דבר
אל בני ישראל ויסעו. ואתה הרם את מטך ונטה
את ידך על הים ובקעהו.

ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה
והמים להם חומה מימינם ומשמאלם.

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת

אשירה לד' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים.
מרכבות פרעה וחילו ירה בים ומבחר שלשיו טבעו בים סוף
וברוח אפיך נערמו מים נצבו כמו נד נזלים
קפאו תהמת בלב ים.
נחית בחסדך עם זו גאלת נהלת בעזך אל נוה קדשך
תבאמו ותטעמו בהר נחלתך.

וילכו שלשה ימים במדבר ולא מצאו מים. ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם. וילנו העם על משה לאמר: מה נשתה. ויורהו ד' עץ וישלך אל המים וימתקו המים...
ויבאו אילמה ושם שתים עשרה עינות מים – ויחנו שם על המים. ויחנו ברפידים ואין מים לשתות העם. וירב העם עם משה ויאמרו: תנו לנו מים ונשתה.

...ומטך אשר הכית בו את היאר קח בידך והלכת. הנני עומד לפניך שם על הצור בחורב. והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם...

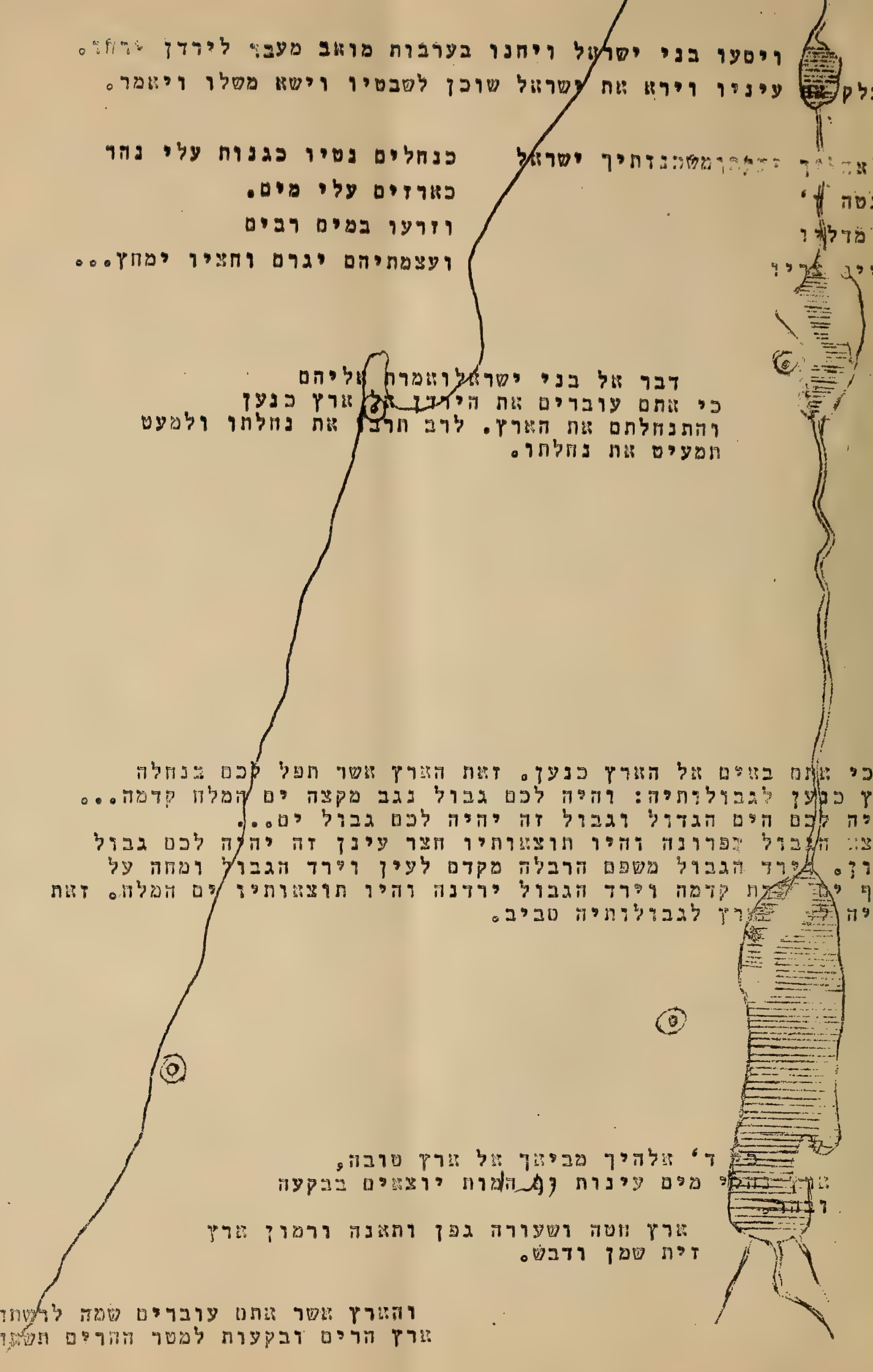
– וירם משה את ידו ויך את הסלע במטהו פעמים ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם.

אז ישיר ישראל את השירה הזאת.

עלי באר ענו לה באר חפרוה שרים
כרוה נדיבי העם
במחוקק במשענותם וממדבר מתנה.

ויסעו בני ישראל ויחנו בערבות מואב מעבר לירדן ירחו.

וישא בלק את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו וישא משלו ויאמר.

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל כנחלים נטיו כגנות עלי נהר
כאהלים נטע ד' כארזים עלי מים.
יזל מים מדליו וזרעו במים רבים
יאכל גוים צריו ועצמתיהם יגרם וחציו ימחץ...

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם
כי אתם עוברים את הירדן אל ארץ כנען
והתנחלתם את הארץ. לרב תרבו את נחלתו ולמעט
תמעיט את נחלתו.

כי אתם באים אל הארץ כנען. זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה
ארץ כנען לגבולותיה: והיה לכם גבול נגב מקצה ים המלח קדמה...
והיה לכם הים הגדול וגבול זה יהיה לכם גבול ים...
ויצא הגבול זפרונה והיו תוצאותיו חצר עינן זה יהיה לכם גבול
צפון. וירד הגבול משפם הרבלה מקדם לעין וירד הגבול ומחה על
כתף ים כנרת קדמה וירד הגבול ירדנה והיו תוצאותיו ים המלח. זאת
תהיה לכם הארץ לגבולותיה סביב.

כי ד' אלהיך מביאך אל ארץ טובה,
ארץ נחלי מים עינות ותהמות יוצאים בבקעה
ובהר.

ארץ חטה ושעורה גפן ותאנה ורמון ארץ
זית שמן ודבש.

והארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה
ארץ הרים ובקעות למטר השמים תשתה מים

ויהי בנסע העם
מאהליהם לעבור את
הירדן והכהנים נשאי
הארון הברית לפני העם. וכבא
נשאי הארון עד הירדן ורגלי
הכהנים נשאי הארון נטבלו בקצה
המים, והירדן מלא על גדותיו
כל ימי קציר.
ויעמדו המים הירדים מלמעלה וקמו נד אחד...
והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון. ויחנו בגלגל...

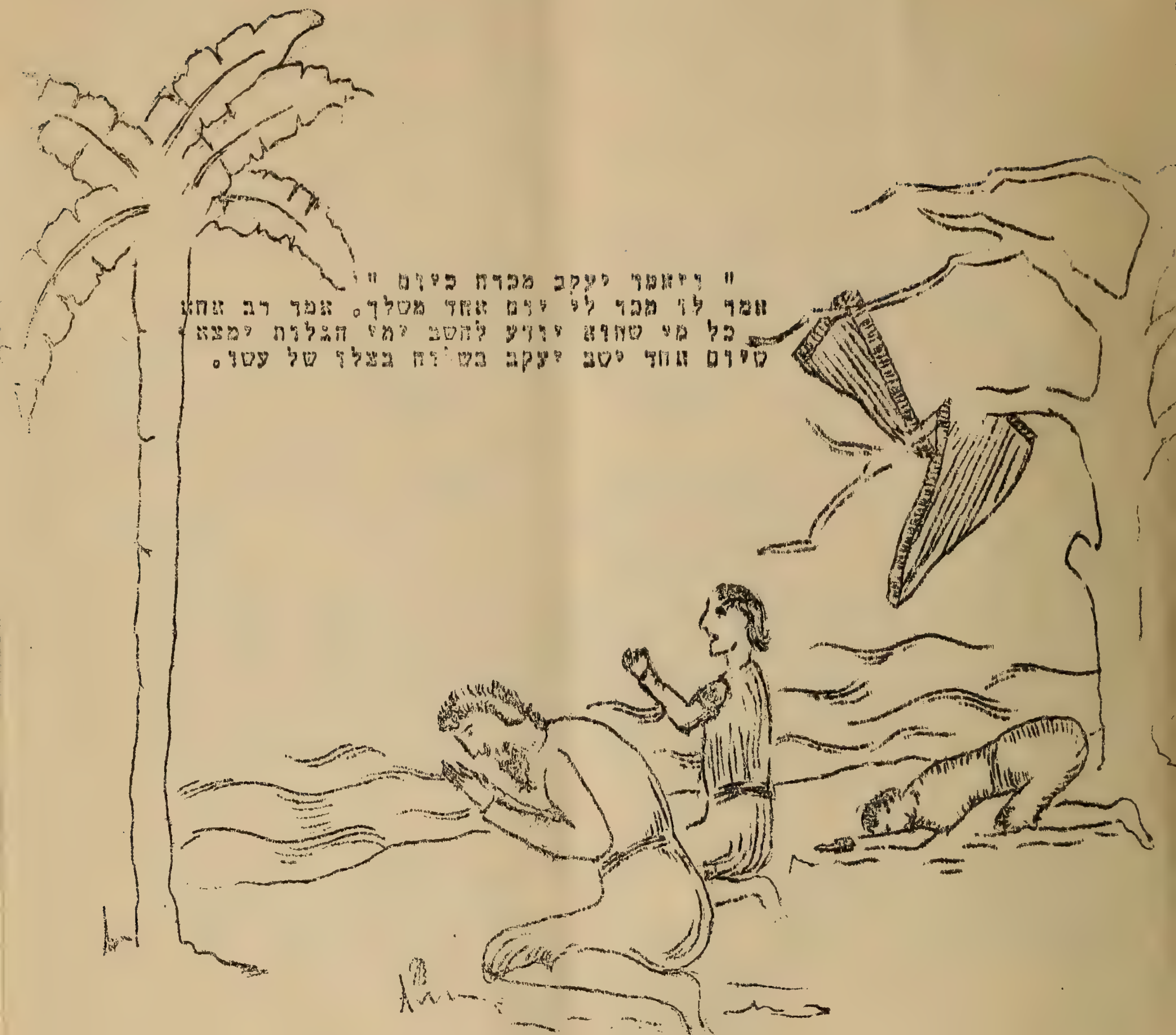
היום גלותי את חרפת מצרים ויקרא שם המקום גלגל.

וכי תבוא אל הארץ... ולקחת מראשית כל פרי האדמה
אשר תביא מארצך ושמת בטנא. ובאת אל הכהן - וענית ואמרת:
ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט. וירעו אותנו
המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה... ויוציאנו ד'
ממצרים ויביאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ
זבת חלב ודבש. ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה...

פקדת הארץ ותשקקה רבת תעשרנה
פלג אלהים מלא מים, תכין דגנם כי כן
תכינה. תלמיה רוה נחת גדודיה. ברביבים
תמוגגנה צמחה תברך. עטרת שנת טובתך ומעגליך
ירעפון דשן. ירעפו נאות מדבר וגיל גבעות
תחגורנה. לבשו כרים הצאן ועמקים יעטפו בר
יתרועעו אף ישירו.

"ויאמר יעקב מכרה כיום"
אמר לו מכר לי יום אחד משלך. אמר רב אחא
כל מי שהוא יודע לחשב ימי הגלות ימצא
שיום אחד ישב יעקב בשלוה בצלו של עשו.

על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו
את ציון. על ערבים בתוכם תלינו כנורותינו.
כי שם שאלונו שובינו דברי שיר ותוללנו שמחה.
שירו לנו משירי ציון.
איך נשיר את שיר ד' על אדמות נכר?

אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני...

מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל
ארובותיהם? כי לי איים יקוו
ואניות תרשיש בראשונה
להביא בניך מרחוק.

נוהרים בחורים לעטרותיהם מכל כנפי תבל. שחורים ומאפים תחת משא תרמיליהם הרדים כאילו נאצרו בהם כל קשי הגורל וכבד סבלו של העם היהודי. בשאות הרגלים לחוף ונחלות העינים בגלי ישע שחורים אלו. אין דרך ואין מפלט מבלעדי הים. הים הים אולי הוא הוא יחוס עלינו. אולי הוא ירבה את הכאב היוקד.

והיו שדחקו את הקץ. השליכו את עצמם בסירות דוגה בים זועף כבני בנימין בטעתם, ואוי גופות יקר אלו. עדי לא פלט לנו הים סודות גופים אלה...

המו גלים ועדיין הומים הם
מימי יהודה הלוי עד היום
ברוץ גלגלים ועזיין דומים הם
לרכב פרעה לרודף האיום

מנין בואם אי החוף שעלו בו
מכל עירה בה השוד משתולל
מכל המבטאים שגעון שהלך בו
מכל הדשים את בשרך ישראל

ומה הברק עיניהם כה יביה
ומה הכסוף ומה הצמא ?
ציון כל שפה בלי אמר תביע
ציון זו הכל... שתקים... אדמה...

שדות דגן ושדות חציר
הרטיבה דמעתנו
אך לא עלתה רנת קציר
אבלו אבלו שדותנו –

מגדות ירדן מנוף גליל
שלום לכם אחינו
איכה נגיל ואין חליל
מכה פה לפגינו.

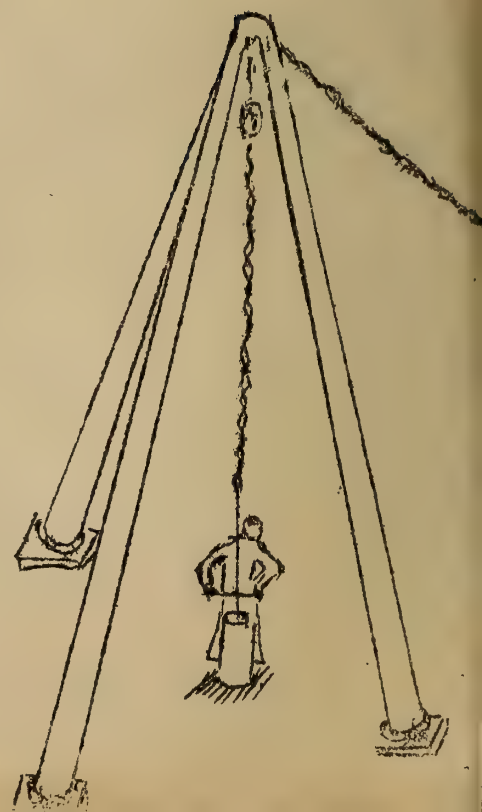
לא החסיך עלינו יום
אם כפס קמצו שמים
בסלע חך ודלה מתהום
אמן יוציאו מים.

מגדות ירדן מנוף גליל
שלום לכם אחינו !
אך גיל ושמח והך חליל
הידד עמל כפינו.

יום יום נאסף הקהל על יד הבאר, עומד ומיחל לבשורה המרנינה ושב בראש מורד...

אני לא יכלתי עוד לכבות דבר והתחלתי לקרא בכל כחי מים !

קולות טורף הרעיש את האויר. מים! מים! הריעו מעל הבאר. הכל באו במרוצה מהשדות. אפילו תינוק בעריסה לא נשאר. פרצו נהרי אל הבאר אל מעין החיים. קריאות : הידד! מים!. קפצו רקדו התחבקו התיפחו כילדים קטנים. הילינו יום שמעטים כמוהו בחיי אדם.

אנחנו חופרים באר. עושים אנחנו מה שאברהם אבינו עשה ומה שעשה יצחק ובאותה ארץ. אנחנו מעשירים את ארץ חמדתנו במים. – עוד באר ועוד באר ותחום שבת לא ימצא בארץ ישראל שלא יהיו בו כמה בארות! נוקבים אנחנו באדמה השחורה ובסלע אמץ נקב ויורד עד שיהפרץ למעלה זרם מים. מים חיים...

הנה ימים באים - ולא יאמר עוד חי ד' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים, כי אם חי ד' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם.

לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה, אלא שתהא שעבוד מלכויות עקר ויציאת מצרים טפל לו - וכן הוא אומר " אל תזכרו ראשונות" זו שעבוד מלכיות. "וקדמניות אל תתבוננו". זו יציאת מצרים. " הנני עושה חדשה עתה תצמח ". שנה ד' יוסף זו מלחמת גוג ומגוג. משל למה הדבר דומה? לאדם שהיה מהלך בדרך ופגע בו זאב ונצל ממנו, והיה מספר והולך מעשה זאב. פגע בו ארי ונצל ממנו, והיה מספר והולך מעשה ארי. פגע בו נחש ונצל ממנו - ישכח מעשה שניהם והיה מספר והולך מע-שה נחש. אף כך ישראל - צרות אחרונות משכיחות את הראשונות.

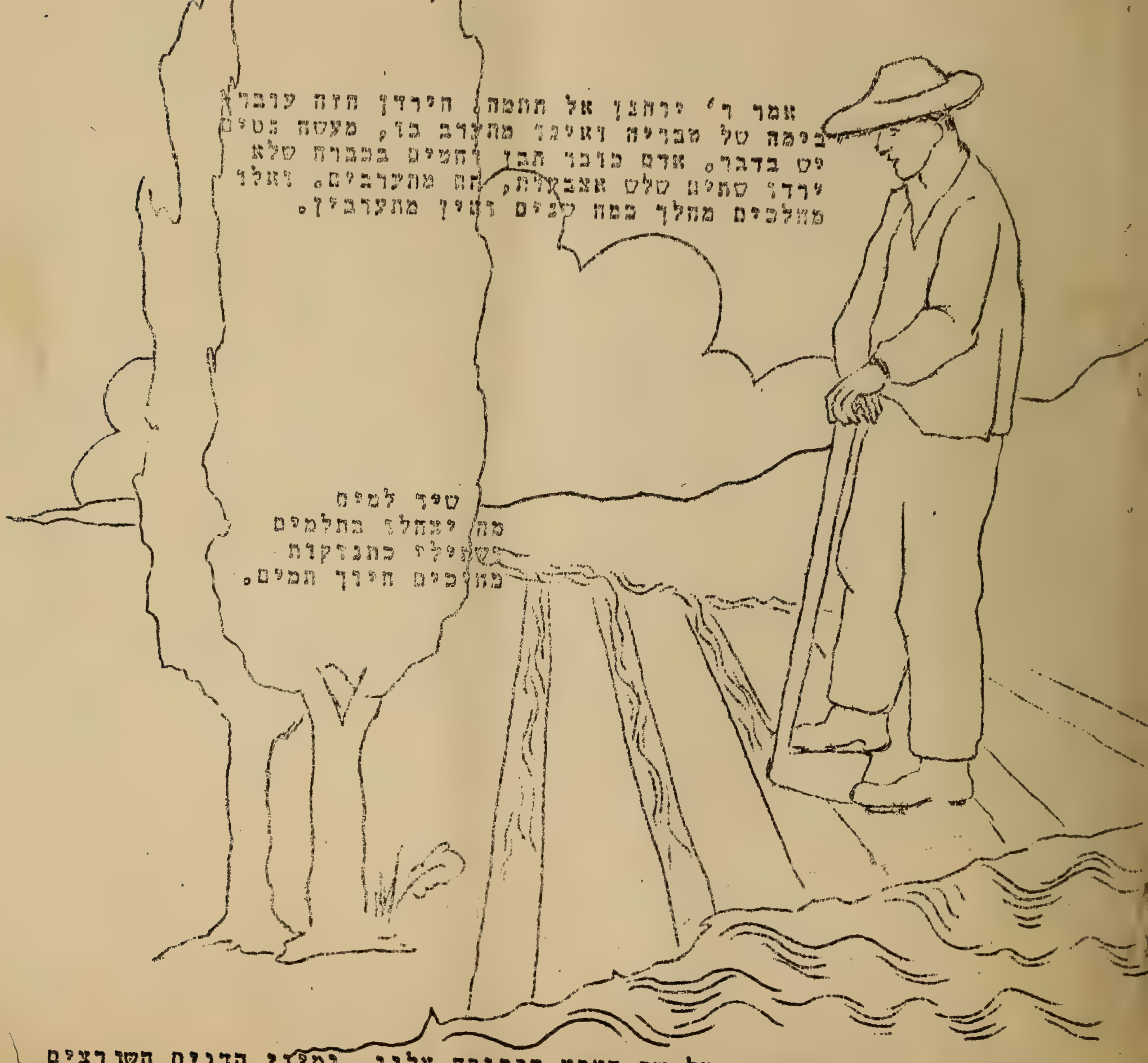
בליל זה בהתקדש חג החרות, נשא את אנקת אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה, העומדים בין בים ובין ביבשה. אי מלת נחומים לגולת פולין האבלה מבלי בניה, והחרבה ממעונותיה, הבזויה מכבודה והש[illegible] מאין יושב, אשר לגיונות אויב יירשוה - עבדי עריץ אשר קם עלינו לכלותנו.

שפך חמתך על כל הגויים אשר את יעקב עמך אכלו ואת נוהו השמו, ועל ממלכה אשר מצרה את צעדי גאולתנו ומ-כריתה את שארית התקוה לעם אשר כלו לו כל הקיצין, תלונו זאת ערגת ישראל מדורות - החרות ונחה בצאתם מאפלה לאור, מעבדות להרות ומשעבוד לגאולה בארצותם.

כעץ שתול על פלגי מים.
מהי על פלגי מים כמו טבריה וחברותיה...

שפלת גנוסר – זהו עמק נהדר עטוף כלו עשב גפה
המעינות יוצאים ברבם מברכה אחת גדולה
ומעינות לרב חוצים אותו.
ועתיקת ימים.

בשני מקומות ביחוד – מקום השפך הירדן לכנרת ובתחלת שפלת
גנוסר, גדלים שיחי פרחים נהדרים. אף הגלים נבלעים שם במשבה ירק
ופרחים. עופרת מים מכסים את עין הגבה. האפק מוצף גבה. המעם צבים
הכלכלים כעין הספיר והמביט על הכנרת מראש ההר רואה אותה כסגורה
בתוך ספל זהב.

אמר ר' יוחנן אל תהמה הירדן הזה עובר
בימה של טבריה ואינו מתערב בה, מעשה נסים
יש בדבר. אדם כובר תבן וחמים במבורה שלא
ירדו שתים שלש אצבעות, הם מתערבים. ואלו
מהלכים מהלך במה שנים ואין מתערבין.

שפך למים
מה יהלך בתלמים
שקלי כתנוקות
מהלכים תוך המים.

היאור הזה נקרא גנוסר, על שם הארץ הקרובה אליו. ומיני הדגים השורצים
בקרב היאור שונים בטעמם ובמראיהם מהדגים אשר בכל מקום.

בפסח זה התכנסנו מסובים בבקעת גנוסר לחג את חג
החרות - חג האביב.
ויברכו מקרב לב חברים אשר זה עתה באו לג-
טות שנים למפעלנו. חברים אשר גלו מגולת גרמניה
ומקץ שנתיים לחיותם חוסים בצל קורת משקי עובדים
אפיקיהם, כעת באו אלינו אל בקעת גנוסר להיות בין
בניה בוניה. האציל הקבוצה מרוחה עליהם, תרתקם בקעת
מכורה זאת ונתלכד לגוף יוצר אחד.
ויבאו על הברכה הורים וחברים אשר פוקדים
אותנו בימי חג ומועד ותשלח הברכה לחברינו אשר נמצאים
בשליחותנו מחוצה לביתם, והולם הלב עם עשרת חברינו אשר
בעינן עמידתם על נפשם על אמת המים - מי העשק, מי השטנה,
מי המריבה ומי המרה-הובלו מעל שלחן ביתם - וממקום משאת
נפשם ונדרנו לשנות כלא, ובלי זהו חוגגים את חג החרות מאחורי
הסורג. רגת האביב ושירת היצירה בבקעת גנוסר תגשר על המחיצה
אשר הוקמה בינינו. הינו ברוכים חברים בברכת החג

לשנה הבאה בני חורין...

אה, שפעת הלילה כסתנו, שפונו מחשכים,
וכעורים נגששה;
נפל דבר היינו ואין יודע מה נפל,
ואין רואה ואין מגיד,
אם זרח זרחה לנו השמש ואם שקעה –
ואם שקעה לעולמים.
וגדול התהו מסביב ונורא מסביב התהו
ואפס מפלט;
וכי נשוע בחשך וכי נתפלל –
אזן מי תשמע?
ואם קללת אלהים אכזריה נקלל –
על ראש מי תחול?
וכי נחרוק שן ואגרוף זעם נקפץ –
על קדקד מי ינחת?
את כלם יבלע התהו, ישא הרוח,
וכאשר יאבדו יאבדו;
ואין משען עוד, ואזלת יד, ודרך אין –
והשמים מחרישים;
יודעים הם מה חטאנו לנו, שאול חטאנו –
והדממה ישנה עודנו.
פתח איפוא אתה את פיך, נביא האחרית,
ואם יש עמך דבר – אמר!

בַר קָצִיר, כָּלָה קַיִץ,
וַאֲנַחְנוּ - לֹא נוֹשָׁעְנוּ.

נְעִי קוֹלֵךְ מִבְּכִי,
וְעֵינַיִךְ—מִדִּמְעָה
יֵשׁ שָׂכָר לִפְעוּלָּתֵךְ,
וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב.

קוּם וּבְנִיָּנוֹ
הַבּוֹנִים – בַּחוֹמָה,
וְהַנּוֹשְׂאִים בַּסֶּבֶל –
עוֹמְסִים.
בְּאַחַת יָדוֹ עוֹשָׂה בַמְּלָאכָה
וְאַחַת מַחֲזֶקֶת הַשֶּׁלַח ! –

ר״ח,

[illegible]

לשנות פני העולם, לשים קץ לשעבוד אדם באדם.
מתי נולדנו ?– בשעה שניצוץ כבוד ראשון הצת בלב העבד.
מתי הרימונו את הדגל ? בשעה שהתקומם המשפל הראשון נגד משפילו.
שבע נפול ושבע נקום כי עמנו הצדק ושחרור האדם.
נולדנו עם הנץ התקוה של האדם המשתחרר.
בכל מערכות האנושיות לחרות שם היינו, בכל שדה קטל של מדוכאים,
בכל "יציאות מצרים" של כל העמים ובכל הדורות:
על מדורות ועל מוקד, בבתי כלא, ועל באריקדות.
גם אם שבע נפול, נקום ונתעודד

יום יבוא

זהו דגלנו לדגל החברה המשוחררת, האדם יקום במלא קומתו, ויתגלה לעין כל באור הנצחים הצפון בו, משרשו רחבה, לבו טהור וחייו חופש וצ חופש וצדק .

אין: לא עבד עברי ולא עבד כנעני, לא רוסי ולא סיני.

כל אדם ראש-פנה הוא לחברה הנגאלת.

בוא יבוא היום ההוא.

מ. בילינסון.

השתא עבדי
לשנה הבאה
בני חורין